

Francišškanska knjižnica in knjižnica šolskih sester v Mariboru

Nina Ditmajer*

1.02 Pregledni znanstveni članek
UDK 026.07:27-9(497.412)

Nina Ditmajer: Francišškanska knjižnica in knjižnica šolskih sester v Mariboru. Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor 89=54(2018), 3, str. 169–192

V prispevku prikazujem knjižne kataloge in knjige francišškanskega samostana ter Zasebnega ženskega učiteljišča šolskih sester v Mariboru do nemške okupacije leta 1941. V francišškanski knjižnici se posebej osredotočam na slovenska dela v katalogu p. Severina, zastopana v različnih literarnih in besedilnih žanrih, v nekdanji knjižnici šolskih sester pa poleg ohranjenega delnega kataloga predstavljam tudi do danes ohranjene knjige.

Ključne besede: francišškani, šolske sestre, Maribor, samostanska knjižnica, šolska knjižnica

1.02 Review Article
UDC 026.07:27-9(497.412)

Nina Ditmajer: The Franciscan Library and the Library of the School Sisters in Maribor. Review for History and Ethnography, Maribor 89=54(2018), 3, pp. 169–192

The article presents the book catalogues and books from the Franciscan monastery and from the Women's private college of education of the School Sisters in Maribor until the German occupation in 1941. In the Franciscan Library, I focus especially on Slovene works in the catalogue of Brother Severin, which are represented in various literary and text genres. From the former School Sisters library, I present the preserved partial catalogue and also books preserved to date.

Key words: Franciscans, School Sisters, Maribor, monastic library, school library

---

* Nina Ditmajer, prof. slov., Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede, ZRC SAZU, Novi trg 2, SI 1000 Ljubljana, nina.ditmajer@zrc-sazu.si

UVOD

Škof Slomšek je že kmalu po prenosu sedeža lavantinske škofije v Maribor in po obisku Vatikana začel razmišljati o duhovni prenovi mesta, kjer izobraževalna dejavnost igra še posebej pomembno vlogo. Tako je najprej povabil frančiškane iz tirolske province in šolske sestre iz Gradca, ki so v Maribor prispeli leta 1864, dve leti po njegovi smrti. Frančiškani so se naselili v bivši kapucinski samostan, ki so ga ti zaradi jožefinskih cerkvenih reform morali zapustiti leta 1784. Tudi mariborski minoriti, ki so takrat prevzeli predmestno župnijo, so morali zaradi pomanjkanja redovnikov zapustiti Maribor že leta 1811. Nato so župnijo nekaj časa upravljali redemptoristi (1833–1849), po njihovem odhodu leta 1849 jo je upravljal Jožef Kostanjevec, od leta 1859 in do prihoda frančiškanov pa je tam kot provizor deloval Franc Lorenčič (Vostner 1964). Frančiškani niso bili samo dobri spovedniki in pridigarji, pomagali so tudi domačim župnikom pri oskrbi bolnih in umirajočih, v samostanu pa so delovali še kateheti, ki so poučevali verouk v ljudski, meščanski, obrtni in trgovski šoli. V prvih letih (1868–69) sta v samostanu bivala tudi dva bogoslovca novomašnika, sicer pa so se kandidati šolali v frančiškanskem samostanu Kamnik, kjer je bilo bogoslovje, osnovna šola, gimnazija in pred drugo svetovno vojno noviciat. Ko je gimnazija v Kamniku leta 1927 prenehala delovati, so semeniščniki obiskovali mariborsko klasično in realno gimnazijo (Vostner 1964). Kandidati so se lahko šolali tudi v Novem mestu, kjer so frančiškani imeli gimnazijo (1746–1870) in deško osnovno šolo (1878–1919), v Brežicah pa so tamkajšnji frančiškani vodili osnovnošolsko izobraževanje do leta 1870 (Ambrožič 2013: 90). Malo semenišče v Mariboru je bilo nato v prostorih današnjega Konservatorija za glasbo in balet Maribor na Mladinski ulici 12, septembra 1961 pa so v samostanu dobili prostore za dijaško semenišče. Vodstvo semenišča je prevzel Ivan Žličar, ki je bil ravnatelj, Zdolšek pa je bil prefekt (Kronika frančiškanskega samostana).

Glavna naloga šolskih sester sv. Frančiška Kristusa Kralja je bila pouk in vzgoja ženske mladine. Nadaljevale in nadgradile so dobrodelno dejavnost mariborskega Društva gospa in že od šolskega leta 1865/66 vodile svojo ljudsko šolo, kjer je bil učni jezik sicer nemški, vendar je za učenke slovenske narodnosti v posebnih oddelkih potekal pouk v slovenščini po dve uri na teden. Od leta 1894 je bil v njihovem zavodu tudi slovenski vrtec, učiteljske pa je dobilo pravico javnosti leta 1896. Sestre so vodile edino slovensko dekliško šolo v Mariboru do leta 1918, saj je imela dva slovenska vzporedna razreda (Izvestje 1930: 3–4). V Mariboru sta takrat delovala tudi nemško Državno moško učiteljske (od 1862) in nemško Deželno žensko učiteljske (od 1902), ki sta se v šolskem letu 1932/33 sicer združila, nekaj časa pa so se učenke

Deželnega ženskega učiteljišča šolale tudi pri šolskih sestrah (do 1920). Nemška je bila tudi mariborska I. dekliška meščanska šola, ki je bila šele leta 1923 preoblikovana v slovensko (Lešnik 1964: 17–26).

KNJIŽNICA MARIBORSKEGA FRANČIŠKANSKEGA SAMOSTANA

Katalog frančiškanske knjižnice v Mariboru je naslovljen v latinskem jeziku: *Catalogus localis et realis librorum bibliotheca fratrum minorum conventus Marburgensis*. Imena in naslove knjig so vnašale štiri različne roke. Prva pisava pripada p. Severinu Korošču (predstojnik, kaplan), ki je začel pisati inventar že pred vizitacijo leta 1922, kasneje pa je vnašal knjige še vse do okupacije leta 1941, ko je skupaj z ostalimi starejšimi patri še lahko ostal v samostanu. Druga pisava je do sedaj neznana, tretja pripada p. Bogoljubu Gselmanu (kaplan 1963), zadnja je pisava gospe Maje Antič, ki trenutno ureja frančiškansko knjižnico.¹ Knjige so najprej razporejene v 25 tematskih skupin, označenih s črkami latinske abecede, lista s knjigami skupin Z (rokopisi) in Y (prepovedane in sumljive knjige) pa sta bila naknadno iztrgana iz kataloga. Knjige so znotraj vsake skupine razvrščene še glede na format: II. significat formatum in Folio majori; IV. Quarto; VIII. Octavo; X. Quodecimo; 2 in folio minori; 4 quarto; 8 octavo; 10 sedecimo; 24 in 32. Knjižnični katalog obsega naslednja tematska področja: A – S. Scriptura; B – Ss. Patres; C – Theologia Dogmatica; D – Theologia moralis; E – Theologia pastoralis; F – Liturgica; G – Historia ecclesiastica; H – Historia profana; I – Vitae Sanctorum; K – Jus; L – Regularia; M – Ascetae Latini; N – Ascetae germanici et slovenici; O – Concionatores latini; P – Concionatores germanici et slovenici; Q – Catehetica; R – Miscellanea theologica; S – Miscellanea profana; T – Philosophia; U – Artes profanae; V – Classici et belletristica; W – Gramatica; X – Auctores alienarum linguarum; Y – Manuscripta; Z – Libri prohibiti et suspecti.

V katalogu sem se še posebej osredotočila na slovenska dela, vendar sem upoštevala le popis knjig p. Severina, ki je nastal pred okupacijo, saj so ostale knjige lahko prišle v knjižnico šele po vojni. Pater Severin je npr. pod naslovom *Ascetae germanici et slovenici* vpisal 1340 nemških in slovenskih asketičnih del, vendar je med njimi le 180 slovenskih; pod naslovom *Concionatores germanici et slovenici* najdemo 784 vpisov, od tega le 53 slovenskih pridigarških del. Podobna razmerja med slovenskimi in tujimi deli so prisotna tudi v drugih sklopih. V nadaljevanju žanrsko razvrščam in opisujem slovenska dela v katalogu, ki jih lahko najdemo v sklopih A, I, N, P, S, T, U, V in W.

¹ Za informacije o avtorjih zapisov se zahvaljujem gospe Maji Antič.

Molitveniki, asketična literatura in meditacije

Najstarejša slovenska knjiga v tem sklopu je mariborski molitvenik *Hitra inu glatka pot pruti nebessam* [1770]. Naslednji molitvenik v knjižnici je prekmurška *Kniga molitvena* (1813) Mikloša Küzmiča, natisnjena v Radgoni. Frančiškani so hranili tudi več knjig škofa Antona Martina Slomška: *Kershansko devishtvo* (1837, 1857, 1894), učbenik *Sveto opravilo za šolarje* (1860), *Življenja srečen pot* (1893), ter še nekaterih drugih znanih štajerskih piscev, npr. molitvenik Oroslava Cafa z naslovom *Romarska palica* (1853) in molitvenik Marka Glaserja *Slate bukvice od Serza Jesusa* (1843), oboje prevedeno iz nemščine, prav tako še Gutmanov prevod Aloisa Schlöra: *Jesus moje želje* (1859) ter molitvenike štajerskih duhovnikov Jurija Eileca: *Duhovna hrana* (1847), Franca Bezjaka: *Sveti Frančišk vtemelitelj III. spokornega reda* (1883), stolnega prošta Lavrencija Herga: *Venec pobožnih molitev in svetih pesmi* (1898), prelata Franca Kosarja: *Nebeška hrana* (1875) in zgodovinarja Davorina Trstenjaka: *Mesec Marije* (1856). V knjižnici so hranili tri molitvenike italijanskega škofa, redemptorista Alfonsa Marie di Liguorija, ki so jih prevedli Blaž Potočnik, Anton Jarc in Janez Volčič: *Slava Marije Devize* (1845), *Sveta ura, moliti Jezusa v Zakramentu ljubezni Božje* (1867), *Molitev, velik pripomoček k zveličanju* (1888). Njegova dela so bila popularna tudi v 20. stoletju, npr. *Priprava na smrt ali Premišljevanje večnih resnic* (1900); *Prava nevesta Kristusova* (1907); *Resnice za večnost* (1916). Molitvenike sta izdajala tudi znani kranjski pesnik in pisatelj Luka Jeran: *Lilija v Božjim vertu* (1856) ter benediktinec Placid Javornik: *Šest nedelj pobožnosti v čast svetega Alojza od Gonzaga* (1865). V knjižnici hranijo tudi molitvenike frančiškanskih piscev, npr. Hrizogon Majar: *Svetišče Matere Božje na Trsatu* (1890), Mansvet Šmajdek: *Popotni tovarš bratam in sestram III. reda svetiga Frančiška, ki med svetam živijo* (1861) in Nikolaj Meznarič: *Pot v nebesa ali Življenje udov III. reda sv. Frančiška Serafinskega, ki med svetom živijo* (1885). Apologetični pisec Jožef Seigerschmied je napisal delo *Pojdite k Jožefu* (1939) ter molitvenika *Krščanska mati* (1913) in *Sveta družina* (1906).

V sredini 19. stoletja je na Slovenskem postala zelo priljubljena majniška pobožnost. Vse od leta 1842 se je zvrstilo precej tiskov slovenskih šmarnic, o priljubljenosti teh pri frančiškanih pa pričajo dela, kot so: Janez Volčič: *Šmarnice* (1856); Jožef Kerčon: *Lavretanske litanije* (1857); Luka Jeran, *Šmarnice naše visoke nebeške Kraljice* (1865, 1872); Jurij Šterbenc: *Šmarnice za leto 1877*; Janez Volčič, *Šmarnice* (1879); Jurij Šterbenc: *Marijin mesec* (1881); Hrizogon Majar: *Razlaganje sv. rožnega venca za vse dni meseca maja, z dodatkom navadnih molitev, devetdnevnice, tridnevnice, in nekterih pesmi* (1881); Baltazar Bartol: *Hoja za Marijo Devico* (1881); Franjo Marešič: *Lurški majnik in molitvenik* (1883); Janez Volčič: *Naša ljuba gospa* (1883); Anton Žgur: *Marija moja*

kraljica ali šmarnice (1886); Ludovik Škufca, *Šmarnice ali Romanje v nebeško kraljestvo v Marijinem mesecu* (1886); Hrizogon Majar: *Venček krščanskih resnic to je berila pojasnjavana s primeri za majevo pobožnost* (1889); Janez Volčič, *Šmarnice* (1892); Anton Žgur Beks: *Marija Devica, majnikova kraljica* (1896); Jožef Kerčon: *Marija podoba pravice* (1896). V katalogu se nahaja vrsta šmarnic tudi v literaturi prve polovice 20. stoletja.

Prav tako kot Liguori je bil nasprotnik janzenistične miselnosti na Slovenskem tudi Mihael Hofman, ki je napisal duhovne vaje z naslovom *Ekserzizije* (1839), vendar jih je izdal šele Cigler po njegovi smrti. V katalogu najdemo še naslednje priročnike za duhovne vaje, ki jih je v svoji škofiji redno začel uvajati že škof Slomšek: *Osmina serafinska* (1881); Jožef Pergmayr [prevedel Tadej Gregorič]: *Duhovna samota* (1890); Alfonso Maria di Liguori [prevedel Marijan Širca]: *Duhovne vaje po svetem Alifonzu Liguorskem z neketerimi nauki in molitvami* (1891); Urban Nežmah: *Duhovne vaje za duhovnike* (1916).

Zelo popularno in množično tiskano je bilo asketično delo Tomaža Kempčana: *Hodi za Kristusom!* (1888); *Hoja za Kristom* (1872); *Tomasha Kempensarja zhvetere bukve* (1846). Prvo je izdal Andrej Kalan, drugo pa bogoslovci Lavantinskega semenišča v Mariboru. V knjižnem katalogu najdemo tudi tri slovenske izdaje *Filoteje* Frančiška Salezija; izdajo 1851 sta pripravila Stojan in Slomšek, izdajo 1880 Franc Rup, izdajo 1899 pa Anton Kržič. Od asketskih del omenjam še dve: Ludovik Granaški [prevedla Janez Božič in Jožef Rogač]: *Vodilo grešnikov* (1854); Lorenzo Scupoli [prevedel Jernej Medved]: *Duhovna vojska* (1849). Večkrat so bile molitve dodane raznim meditativnim besedilom, npr. Caspar Erhard: *Kristusovo življenje in smert v premišljevanjih in molitvah* (1868); Pierre Hubert Humbert [prevedel Peter Cizej]: *Najpoglavitniše resnice svete vere v premišljevanje dane po misijonarju Humbertu* (1859); Giovanni Battista Pagani: *Premišljevanje o presvetem Rešnjem Telesu* (1899); Johann Nepomuk Stöger [prevedel Janez Šmuc]: *Nebeška krona ali premišljevanje o nebesih* (1876); lavantinski bogoslovci so prevedli tudi delo Bruna Vercruysseja: *Premišljevanja o življenju našega Gospoda Jezusa Kristusa za vse dneve celega leta* (1896). V katalogu se najdejo še naslednja meditativna besedila: Joseph Walter: *Sveti rožni venec* (1897); Jožef Zupan: *Kalvarija* (1862); Janez Zupančič: *Dušna pomoč za bolnike* (1855); Janez Zupančič: *Dušna pomoč za zdrave in bolne grešnike in pravične* (1879); Pierre-Julien Eymard: *Presveti zakrament*; Ciril Potočnik: *Dobri pastir* (1929).

Iz prve polovice 20. stoletja omenjam apologetična dela škofa Jegliča: knjiga *Mladeničem* (1910) je izšla v dveh zvezkih (*Obramba vere* in *Življenje po veri*), delo *Na noge v sveti boj* (1918–20) je prav tako izdal v treh knjigah (*V boj za temelje krščanske vere!*; *V boj za krščanske resnice in čednosti*; *V boj za srečno in veselo krščansko življenje!*); ljubljanski bogoslovci so prevedli apologetično

delo Lorenza Scupolija: *Duhovni boj* (1914); kapucin Mavricij Teraš pa je napisal *Čuvajmo zaklad svete vere!* (1927).

Popularna so bila tudi romanja in opisi romarskih poti, npr. Ivan Križanič: *Lurška Mati božja* (1884); nabožne poučne zgodbe, npr.: Dominik Mettenleiter: *Ogledalo keršanskih čednosti v poduk in posnemanje* (1856); *Mala Lenčica od Svetega Boga* pa je prevod benediktinca P. Hildebranda Bihlmayerja, ki ga je pripravil Vincencij Kunstelj leta 1914; nabožno poezijo je pod psevdonom Silvin Sardenko izdajal Alojzij Merhar: *Marija* (1928); knjižnica hrani tudi prekmurski *Psalterij ali hvalospev Marijin* (1924); mistične spise in dela o življenju svetnikov, npr. uršulinke so izdale knjigo *Srčni rubini svete Male Terezije Deteta Jezusa* (1927), na seznamu pa najdemo še dela: Thérèse de l'Enfant Jésus, Agnès de Jésus: *Zadnje besede svete Terezije Deteta Jezusa* (1928); Philipp [prevod M. Zemljich]: *Kartuzijanskega brata Filipa Marijino življenje* (1904); in Raoul Plus [prevod Karmel na Selu]: *Bog v nas* (1938).

Iz knjig so razvidne tudi tedaj popularne in razširjene ljudske pobožnosti, npr. čaščenje Jezusovega srca: Mariofil Holeček: *Premišljevanja o božjem Srcu Jezusovem* (1915); Janez Pristov: *Presveto Srce Jezusovo, kralj in središče vseh src* (1908); Herman Vodenik: *Mesec presvetega Srca* (1933); priročniki in molitveniki za Marijine bratovščine in Marijine družbe: *Društvo »Mariji v zadoščenje«* (1900); Louis-Marie Grignion de Montfort: *Marija, kraljica src* (1912); Jožef Somrek: *Kvišku srca!* (1908); Anton Zdešar: *Kratko navodilo za pravo pobožnost do Matere božje, kraljice src* (1918).

Vojaški kurat Valentin Rozman je izdal delo *Krščanski vojak* (1911); Louis Claude Poulin eshatološko delo *Na poti v večnost* (1917), ki ga je izdala in prevedla Marijina družba v ljubljanskem semenišču; bogoslovci Misijonišča so prevedli delo Hermanna Fischerja *Jezusova oporoka* (1926); Bohinjec je iz francoščine prevedel delo Henrija Didona, *Didonov Jezus* (1900); Valentin Podgorc je prevedel delo Fructuosusa Hockenmaierja *Sveta spoved* (1910); Lovro Sedej je prevedel Ladislausa Pamerja: *Studenec miru: navodila za vredno prejetje zakramentov sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa* (1933), Herman Vodenik pa delo jezuita Alonsa Rodrigueza: *Vaja v krščanski popolnosti* (1931–33). Omenjam še prevod Frančiška Jereta avtorja Philippa Scharscha: *Spoved malih grehov* (1926). Med slovenskimi pisici posebej izpostavljam: Franceta Bernika: *Srečni bodimo* (1928); profesorja v mariborskem bogoslovju in nato na Teološki fakulteti v Ljubljani Stanka Cajnkarja: *Luč sveti v temi* (1937); hčerko Ivana Grafenauerja Milico Grafenauer: *Iz duhovnega življenja družine* (1938); urednika *Bogoljuba* Janeza Kalana: *Kristus kralj!* (1937); častnega kanonika Antona Kržiča: *Zvezde in cvetice: knjiga o hvaležnosti* (1927); ter škofa Mihaela Napotnika: *Povabitev in poziv k primernemu praznovanju evharističnega leta 1912 v škofiji Lavantinski*.

Pridige

Za frančiškane so bila še posebej pomembna retorska besedila. Poleg vrste nemških in latinskih pridig so poznali tudi slovensko literarno produkcijo 19. in 20. stoletja. Iz prve polovice 19. stoletja najdemo v katalogu pridige znanih kranjskih pridigarjev: Pashala Skerbinca: *Nedelske pridige* (1814) in *Prasnishke pridige* (1814); *Tri pridige sa sveto leto* (1827) Ferdinanda Vonče; *Pridige sa vse nedelje in prasnike zeliga leta* (1835) Gašperja Švaba; in *Pridige ob posebnih perloshnostih* (1848) Jurija Volca. Prav tako najdemo dela Štajerca celjskega okrožja Antona Martina Slomška, ne pa tudi vzhodnoštajerskih pridigarjev: *Hrana evangeljskih naukov* (1835, 1845); pod uredništvom Mihaela Lendovška pa še *Ant. Mart. Slomškega Pastirski listi* (1890) in *Slomšekove pridige osnovane* (1899). S primorskega konca najdemo delo Franca Veritija: *Raslaganje svetiga evangelja vsih nedelj in sapovedanih prasnikov zerkveniga leta* (1830), njegove pridige pa so ostale v rokopisu in jih hrani Semeniška knjižnica.

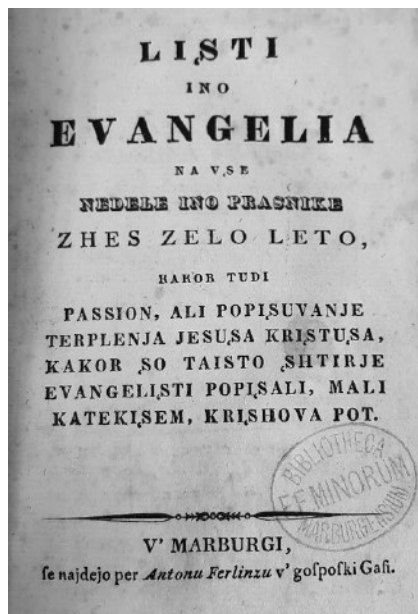
Iz druge polovice 19. stoletja najprej zasledimo znanega primorskega pridigarja Jakoba Filipa Kaffola in njegovi dve deli: *Domači ogovori po nedelskih evangeljih za verne ljudi na deželi* (1853); *Večne resnice v pogovorih za ljudske misione po slovenskih deželah* (1861); nato slovitega frančiškanskega pridigarja Mansveta Šmajdeka: *Shodni govori* (1854); *Postne pridige* (1861) stolnega kanonika Luke Jerana; *Lavretanske pridige* (1863) dekana Simona Vilfana, ki so bile ponatisnjene iz časopisa *Slovenski prijatelj*; in *Pridige* (1864) ljubljanskega škofa Janeza Zlatousta Pogačarja. Jožef Fleck, ki je bil v letih 1860–59 kaplan in katehet v Mariboru, nato pa stolni vikar in dekan, je imel pridigo *Slovo od stare cerkve Marije, Matere Milosti, v Mariboru dne 2. julija 1893*, leta 1901 pa je frančiškanski samostan v Mariboru izdal še *Pridigo o priliki posvečevanja frančiškanske predmestne župnijske cerkve blažene Device Marije, Matere Milosti v Mariboru, dne 12. avgusta 1900*. V knjižnici najdemo še prvi zvezek dela *Zbirka lepih zgledov*, ki ga je leta 1896 izdal Anton Kržič, častni kanonik ljubljanskega stolnega kapitlja. Profesor verouka na mariborski gimnaziji Anton Medved je izdal potopisno delo s pridigami ob priložnosti romanja v štajerski Mariazell: *V Marijinem Celju* (1898). Frančiškan Hugolin Sattner, znan pisec cerkvenih pesmi, je izdal tudi pridigarsko delo *Apologetični govori* (1896), kanonik Anton Žlogar pa *Zbornik cerkvenih govorov na slavo ss. Cirilu in Metodu* (1886).

V prvi polovici 20. stoletja najdemo poleg pridig Martina Avšiča, Janeza Kalana in škofa Mihaela Napatnika predvsem številne pridige stolnega kanonika in profesorja homiletike na Teološki fakulteti Mihaela Opeke, ki jih je govoril v stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani: *Božji dnevi: šestintrideset govorov za življenje s Cerkvijo* (1926); *Brez vere: devet govorov o neveri* (1921); *Drobci: dvainšestdeset petminutnih govorov* (1935); *Jagnje božje: dvanajst govorov*

o daritvi svete maše (1929); *Kam greš? sedem govorov o božjih klicih* (1923); *Knjiga postave: petinštirideset govorov o božjih zapovedih* (1931); *Kralj vekov: trinajst govorov o Bogu* (1930); *Memento homo: petnajst govorov o molitvi, delu in misli na smrt* (1928); *Mesto na gori: štirinajst govorov o Cerkvi* (1924); *Misijski govori in predavanja* (1926); *O dveh grehih: trinajst govorov za moralo* (1922); *O ljubezni: dvanajst samaritanskih govorov* (1923); *Odrešenje: sedem govorov o Jezusovem trpljenju* (1929); *Studenci žive vode: štiriindvajset govorov o svetih zakramentih* (1928); *Večna knjiga: deset govorov o Svetem pismu* (1927); *Velika skrivnost: sedemnajst govorov o* (1923); *Vstajenje duše: petindvajset govorov za prerod* (1924); *Za resnico: osemnajst obrambnih govorov* (1921); *Začetek in konec: petnajst govorov o življenju našega življenja* (1922); *Zgodbe o človeku: dvajset govorov za smer življenja* (1925); *Žena s solncem: štirinajst govorov o Mariji* (1925).

Svetopisemska besedila

Najstarejše delo v frančiškanski knjižnici je patristično delo Erazma Rotterdamskega *Tertius tomus Epistolarum ... complectens elenktika kai apologetika, nimirum ea quae pertinent ad refellendas diversas haereseis* (1516), najstarejši slovenski lekcionar v popisu p. Severina pa je bil natisnjen okoli leta 1827 v Mariboru.

Slika 1: *Listi ino evangelia* (Frančiškanska knjižnica Maribor)

Kakor nakazuje naslov, vsebuje še Kristusov pasijon, mali katekizem in križev pot: *Listi ino evangelia na vse nedele ino prasnike zhes zelo leto, kakor tudi passion, ali popisovanje terplenja jesusa kristusa, kakor so taisto shtirje evangelisti popisali, mali katekizem, krishova pot*. Naslednji slovenski lekcio-nar je iz leta 1890 (*Sveti listi in evangeliji*), evangeliji Matije Slaviča, ki jih je izdal leta 1917, pa vsebujejo še komentarje: *Nedeljski in prazniški evangeliji z razlago in opomini*.

Slovenski prevodi Svetega pisma so šele iz 19. stoletja: najprej opazimo Klančnikove *Petere Mojzesove bukve* (1840), ki jih je avtor sam krajšal, zato verjetno niso imele vpliva na kasnejše svetopisemske prevode. Benediktinec Placid Javornik, ki je prevajal Staro zavezo po naročilu škofa Slomška, se je na nekaterih mestih zgledoval po Klančnikovem besedju (Ditmajer 2015). V frančiškanski knjižnici hranijo njegovo *Sveto pismo stariga zakona* (1848), ki vsebuje le Prvo Mojzesovo knjigo. Javornik je leta 1854 v krajši obliki izdal še 2. in 3. Mojzesovo knjig, izdajanje pa se je nato ustavilo deloma zaradi finančnih težav deloma zaradi ljubljanske (Wolfve) izdaje Svetega pisma, ki jo hranijo tudi mariborski frančiškani: *Sveto pismo stare in nove zaveze* (1857). Kmalu po Chraskovi protestantski Bibliji, ki je prvi celotni slovenski prevod Svetega pisma iz izvornih jezikov, je izšlo tudi katoliško *Sveto pismo novega zakona* (Fr. Jerè, Gr. Pečjak, A. Snoj), prav tako prevedeno iz grščine, iz popisa v katalogu pa je razvidno, da so hranili samo prvi del – Evangeliji in Apostolska dela (1925). Na seznamu najdemo tudi Snojev *Uvod v Sveto pismo nove zaveze* (1940), leta 1902 pa so iz *Voditelja v bogoslovnih vedah* ponatisnili Lesarjev *Uvod v biblijske zgodbe Nove zaveze*. Med Svetimi pismi v slovenskem jeziku se najde tudi Zidanškov *Novi zakon* (1918), ki vsebuje le evangelije in apostolska dela ter je preveden iz latinščine. V 19. stoletju in prvi polovici 20. stoletja so bile priljubljene tudi prepesnitve psalmov; v popisu p. Severina pa najdemo le Gregorčičevo prepesnitev Psalma 118 in Joba (1904).

Frančišek Lampe je izdal sedem snopičev *Zgodb Svetega pisma starega zakona* (od leta 1884), naslednja dva pa Janez Evangelist Krek. Ta je v letih 1903–1912 napisal tudi *Zgodbe Svetega pisma novega zakona*. Škof Andrej Karlin je za uporabo v nižjih razredih srednjih šol izdal delo *Zgodovina razodetja božjega v Novi zavezi* (1897), saj je bil v teh letih učitelj verouka v državni nižji gimnaziji v Ljubljani, Alfonz Levičnik pa leta 1932 *Zgodbe svetega pisma za srednje šole*.

Življenjepisi svetnikov

Da je bila potreba po verskovzgojnih besedilih tudi v času rigoristične in janzenistične miselnosti na Slovenskem velika, kažejo že Veritijeva dela o

življenju svetnikov konec tridesetih let devetnajstega stoletja. V popisu p. Severina najprej zasledimo Slomškovo delo *Djanje Svetnikov Božjih* (1854). Knjiga *Življenje svetnikov in svetnic božjih* je izhajala v štirih delih, prvi zvezek pa je izšel leta 1866 izpod peresa Jožefa Rogača. Janez Evangelist Zore idr. so napisali obsežno delo v 4. delih *Življenje svetnikov* (1917). Janez Majciger je ob tisočletnici pokristjanjevanja Slovanov leta 1863 prevedel delo Jana Evangelista Bilyja *Zgodovina svetih apostolov slovanskih Cirila in Metoda*. Matija Majar je prav tako že leta 1864 pisal o sv. bratih Cirilu in Metodu, frančiškanski katalog pa ima knjigo v slovenščini iz leta 1885: *Sveta brata Ciril in Metod, slovanska apostola*. Nato je Fran Grivec napisal še tri dela, ki jih najdemo v katalogu: *Slovanska apostola sv. Ciril in Metod* (1927) ter *Žitja Konstantina in Metodija* (1936), pisal je tudi o knezu Koclju (1938). Anton Lesar je za Mohorjevo družbo prevedel delo *Perpetua ali afrikanski mučenci* (1869), ki govori o mučeniški smrti svete Perpetue, ki se je kljub prepovedi cesarja Septimija Severja pripravljala na prejem zakramenta svetega krsta, za kar jo je doletela mučeniška smrt. Janez Globočnik je leta 1871 izdal delo *Nova cvetlica v duhovnem vertu*, kjer je pisal o oglejskih mučencih Kanciju, Kancijanu in Kancijanili, ki so bili usmrčeni v času Dioklecijanovega preganjanja kristjanov. Hrisogon Majar je leta 1882 prevedel delo Albana Stolza o sveti Elizabeti z naslovom *Križana usmiljenost* (1882); Janez Volčič je v petih delih napisal *Življenje preblazene Device in Matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa* (1884–1891); škof Mihael Napotnik je napisal življenjepis sv. Viktorina (1888), o katerem je že pred njim pisal Jožef Muršec v *Drobtinica*h 1848; nato je objavil še delo *Sveti Pavel, apostol svetá in učitelj narodov* (1893, 1904); spevoigro *Sveti Pavel, apostol narodov* (1903) pa so mu posvetile šolske sestre brezmadežnega spočetja, ki so imele šolo v Malečniku. V tem obdobju se je veliko pisalo o škofu Slomšku, saj so 28. in 29. junija 1936 v Mariboru potekali Slomškovi dnevi za njegovo beatifikacijo: Maks Goričar, *Slomšekov rodovnik* (1938); Tine Debeljak, *Anton Martin Slomšek: knjiga njegovih misli in življenja* (1939); Alojzij Merhar, *Apostol Slovencev Anton Martin Slomšek: spominski spevi* (1930); Franc Kovačič, *Služabnik božji Anton Martin Slomšek, knezoškof lavantinski* (1934). Delo z naslovom *Kakó ti je ime?* (1896–1907) je v 13 delih prineslo biografije sv. Antona Padovanskega, sv. Jožefa, sv. Frančiška Asiškega in Frančiška Saleškega, sv. Roze Limanske, sv. Neže, sv. Marije Magdalene, sv. Janeza Evangelista, sv. Terezije, sv. Katarine, sv. Angele Merici in sv. Elizabete. O sv. Alojziju Gonzagi sta ob 200. obletnici kanonizacije leta 1929 pisala Silvin Sardenko [Alojzij Merhar], *Sveti Alojzij: študije in pesmi*, in Jože Debevec, *Sveti Alojzij Gonzaga, zaščitnik krščanske mladine*. Franc Kovačič je leta 1906 pisal o sv. Tomažu Akvinskem: *Doctor Angelicus sv. Tomaž Akvinski*; Franc Walland je leta 1923 napisal delo *Sv. Frančišek Saleški* (1923), tri dela pa so bila namenjena sv. Frančišku Asiškemu: Alojzij Res, *Rožice sv. Frančiška* (1927);

Anton Oblak, *Sveti Frančišek Serafski* (1928); Marija Kmet, *Sv. Frančišek Asiški* (1926); Janez Veider je leta 1939 pisal o sveti Emi: *Kneginja Ema, naša prva svetnica*; Martin Štular je ob 200. obletnici kanonizacije sv. Stanislava Kostke napisal delo *Sveti Stanislav Kostka, vzor krščanski mladini* (1926); Franc Terseglav je pisal o sv. Tereziji Avilski: *Med nebom in zemljo* (1931); Jožef Lesar se je leta 1924 posvetil apostolom: *Apostoli Gospodovi* (1924); Josip Valjavec je leta 1915 pisal o sv. Saviu Dominicu: *Vzor mladine*; Alojzij Juranovič je v Mariboru izdal delo o sv. Bernadette: *Sveta Bernardka: življenjepis s 32 slikami* (1934); ljubljanski bogoslovci so iz italijanščine prevedli delo Germana di San Stanislaoa, *Življenje svetega Gabriela od Žalostne Matere božje* (1923); Janez Evangelist Kociper in Ognjeslav Škamlec sta leta 1930 pisala o svetem Avguštinu (1930), Josip Valjavec pa leta 1925 o ustanovitelju salezijancev Janezu Boscu; Josip Valjavec je pisal o Terezije Deteta Jezusa: *Mala cvetka: blažena Terezija od Deteta Jezusa, karmeličanka* (1923); František Dvornik je ob 1000. obletnici smrti napisal delo *Življenje svetega Václava* (1929); s. Simforoza Kovačič je pri celjskih šolskih sestrah izdali deli: *Bl. Gemma Galgani, biser Srca Jezusovega* (1936) in *Devica Orleanska* (1939).

Pisatelje je navdihovalo tudi misijonarsko delo slovenskih duhovnikov v tujini; tako je Leon Vončina leta 1869 objavil delo *Friderek Baraga, prvi kranjski apostoljski misijonar in škof med Indijani v Ameriki*, v vrsti del o škofu Baragu, ki so se zvrstila v slovenskem prostoru v tem obdobju, pa najdemo na seznamu še zapis Franca Jakliča, *Misijonski škof Irenej Friderek Baraga* (1931), in Ladislava Lenčka, *Slava Baragu!* (1940). Anton Umek je leta 1863 objavil epsko pesnitev slovenskemu misijonarju Ignaciju Knobleharju z naslovom *Abuna Soliman*, istoimenskim vzdevkom tega popotnika v Sudanu, o katerem je leta 1881 pisal tudi France - Jaroslav Štrukelj: *Dr. Ignacij Knoblehar, apostoljski provikar v osrednji Afriki*. Zanimivo je tudi delo Frana Jakliča, *Puščavnik v osrčju Sahare* (1932), kjer opisuje življenjsko pot Charlesa de Foucaulda (1858–1916), ki je po spreobrnjenju živel najprej kot trapist, nato je bil puščavnik v Nazaretu, po ordinaciji pa je živel v Alžiji.

Na seznamu najdemo tudi druga biografska dela. Profesor na mariborskem bogoslovju Ivan Križanič je napisal delo *Žlahtna rozga Slovenskih Goric* (1887), ki govori o pobožnem bolehnem dekletu Juliki, ki je zaradi ugriza steklega psa umrla v mariborski bolnišnici. Na seznamu najdemo tudi prevod dela Franza Serapha Hattlerja, *Frančiška Malvina O'Connor* (1906). Frančiška se je po smrti obeh staršev iz Amerike preselila v Francijo, kjer je živela pri redovnicah presvetege Srca, vendar je kmalu po prejemu zakramenta svetega obhajila zaradi šibkega zdravja tam umrla. Vincencij Kunstelj je prevedel nemško delo benediktinca Hildebranda Bihlmayerja: *Mala Lenčica od Svetega Boga* (1914). Ferdinand Kolednik je napisal pisal o življenju Guya de Fontgallande (1913–1925), ki je prav tako kot Frančiška Malvina že zgodaj umrl:

Zgodbe malega Gvidona (1931). Bil je najmlajši katoliški svetniški kandidat nemučenic, postopek za beatifikacijo pa je bil končan 18. decembra 1947. Jakob Žagar je pisal še o Margareti Sinclair, škotski redovnici klarisi, ki jo je papež Pavel VI. leta 1978 razglasil za blaženo, vendar se je postopek za beatifikacijo pričel že leta 1925, kar je spodbudilo nastanek dela *Umetnica veselja: zaročenka, tovarniška delavka Marjeta Sinclair* (1933).

Periodika

Knjižnica hrani naslednje versko časopisje, ki ga najdemo v sklopu N (asketika): Škrabčev *Cvetje z vertov sv. Frančiška: mesečni list za verno slovensko ljudstvo, zlasti za ude tretjega reda sv. Frančiška* (1880); Ušeničnikov *Venec cerkvenih bratovščin* (1897) in njegov naslednik časopis *Bogoljub* (1905); *Ave Maria! Izdajajo frančiškani v Ameriki*; *Glasnik najsvetejših src* (1902); *Glasnik presv. Srca Jezusovega* (1925); *Nedelja, tednik za versko življenje* (1929), mesečnik *Kraljestvo božje* (1926); Sekovaničeva *Lučka z neba, verski list za mladino* (1931), *Voditelj Marijinih družb*, priloga Ljubljanskega Škofijskega lista (1927). Od časopisov v sklopu P (pridige) v tem obdobju najdemo npr. *Društvenega govornika*, prilogo *Duhovnemu Pastirju* (1908), *Novega pridigarja* (1915) pod uredništvom Franca S. Šegule, Kržičevega *Duhovnega pastirja* (1884–) in Einspielerjevega *Slovenskega prijatelja* (1862–).

Sklop S vsebuje naslednje posvetne časopise in revije: *Novice gospodarske, obrtniške in narodne* (1855–), ki so naslednik Bleiweisovih *Kmetijskih in rokodelskih novic*; že omenjeni Einspielerjev *Slovenski prijatelj* (1856–), naslednik *Šolskega prijatelja*; Janežičev *Slovenski glasnik: lepoznavsko-podučen list* (1858–) in *Glasnik slovenski* (1861); Zakrajškov *Goriški letnik za čitatelje vsacega stanú* (1864); štajersko katoliško glasilo *Slovenski gospodar* (1867, 68, 72, 73, 74); celovski literarni časopis *Besednik: kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo* (1869–), ki sta ga je urejala pesnik Anton Umek in slovničar Anton Janežič; mariborski časopis *Zora: časopis zabavi in poduku* (1875, 76); Stritarjev literarni časopis *Zvon* (1877); Hribarjev in Tavčarjev politični in literarni časnik *Slovan* (1885); *Koledar Družbe sv. Mohorja* (1872, 74, 79, 81, 83, 85, 1887–90, 1895) in *Koledarček Družbe sv. Mohorja* (1868); katoliški časopis *Dom in svet* (1894–, 1907–); goriški časopis *Mladika: družinski list s podobami* (1925); Jakličev *Slovenski učitelj: glasilo krščansko mislečih učiteljev in vzgojiteljev* (1900); znanstvena revija *Čas* (1907–); politični in kulturni časopis *Socialna misel* (1922–23); dijaški časopis *Mentor* (1929); dekliški časopis *Vigred* (1934); Tuji svet: priloga Katoliških misijonov (1930–); Kalanovo protialkoholno glasilo *Zlata doba* (1912–14); mariborski časopis *Naš dom* (1935–37). V sklopu W najdemo tudi *Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino* (1921–26).

Šolski učbeniki in strokovni priročniki

V sklopu U najdemo različne strokovne priročnike s področja čebelarstva (Jurij Jonke, *Krajnski Zhbelaarzhik*, 1844; Janez Sumper, *Slovenski bučelarček*, 1871; Donat Jug, *Praktični čebelar*, 1934; Fran Lakmayer, *Umni čebelar*, 1907); vinogradništva (France Jančar, *Umni vinorejec*, 1867; Josip Vošnjak, *Umno kletarstvo*, 1873; Anton Kosi, *Umni kletar*, 1901); sadjarstva (Ivan Tomšič, *Poboljšani sosedje*, 1867; Franjo Kuralt, *Umni sadjerejec*, 1878; Josip Rustja, *Sadjarstvo*, 1928; Martin Humek, *Boj sadnim škodljivcem!* 1930); poljedelstva in živinoreje (Ivan Tomšič, *Poljedelstvo s posebnim ozirom na domače pridelke*, 1870; Fran Povše, *Umni kmetovalec*, 1875–77; Franjo Dular, *Umna živinoreja*, 1894–95; Viljem Rohrman, *Poljedelstvo*, 1897; Jakob Turk, *Travništvo*, 1924; Josip Rustja, *Travništvo*, 1929; Valentin Razinger, *Kokošjereja*, 1932; Rado Šturm, *Krompir*, 1937); vrtnarstva (Janez Koprivnik, *Domači vrtnar*, 1903); gospodarstva (France Jančar, *Umni gospodar*, 1869; Ferdo Kočevar, *Kupčija in obrtnija*, 1872; Vekoslav Kukovec, *Uvod v narodno gospodarstvo*, 1899); gospodinjstva (Janko Sernec, *Nauk o gospodinjstvu*, 1871; Marija Remec, *Kuharica v kmečki, delavski in preprosti meščanski hiši*, 1931); zdravstvene nege, farmacije, zdravilstva, higijene (Franjo Dular, *Domači živinozdravnik*, 1890; Dragotin Hribar, *Zbirka domačih zdravil, kakor jih rabi slovenski narod*, 1897; Valentin Podgorc, *Domači zdravnik po naukih in izkušnjah župnika Kneippa*, 1898; Alojzij Homan, *Postrežba bolnikom*, 1899; Herman Vedenik, *Kako si ohranimo ljubo zdravje*, 1918; France Debevec, *Jetika*, 1933). V popisu p. Severina najdemo tudi novejša priročnika o elektriki (Ivan Šubic, *Elektrika, nje proizvodnje in uporaba*, 1897; Leopold Andree, *Elektrika: proizvodnje, uporaba, nevarnost*, 1936), stenografiji (Franc Novak, *Slovenska stenografija*, 1916), spolni vzgoji (Anton Breclj, *Ob viru življenja: spolne zadeve v preglednih obrisih*, 1938) in umetnosti (Avguštin Stegenšek, *Ljubitelj krščanske umetnosti*, 1914; Viktor Steska, *Slovenska umetnost: Slikarstvo*, 1927; France Stele, *Cerkveno slikarstvo*, 1934).

Največ je šolskih učbenikov in ostalih naravoslovnih priročnikov s področja botanike, zoologije, fizike, biologije, matematike, geografije itd.: Karel Robida, *Naravoslovje alj fiziko*, 1849; Emil Adolf Roßmäßler [prevedel Ivan Tušek], *Štirje letni časi*, 1867; Fellöcker, Sigmund [prevedel Fran Erjavec], *Rudnoslovje ali mineralogija za niže gimnazije in realke*, 1867; Fran Erjavec, *Domače in tuje živali v podobah*, 1868–73; Friedrich Schödler, *Knjiga prirode*, 1869; Janez Jesenko, *Prirodoznanski zemljepis*, 1874; Fran Erjavec, *Naše škodljive živali v podobi in besedi*, 1880; Jakob Žnidaršič, *Oko in vid*, 1880; Henrik Schreiner, *Fizika ali nauk o prirodi*, 1889; Martin Cilenšek, *Naše škodljive rastline*, 1892; Blaž Matek, *Aritmetika*, 1910; Blaž Matek, *Geometrija*, 1910; Franc Pengov in Anton Ratajec, *Poljudna kemija*, 1925; Anton Breclj, *Čuda*

in *tajne življenja: splošno življenjeslovje ali biologija v obrisih*, 1926; France Logar in Anton Slivnik, *Naši zobje*, 1935.

Sklop T vsebuje tudi slovenske učbenike za visoke šole s področja filozofije in psihologije: Josip Križan, profesor v Varaždinu, je v *Popotniku* in nato samostojno še v Mariboru objavil delo *Logika* (1887); Frančišek Lampe, profesor v ljubljanskem bogoslovju, je objavil deli o filozofiji: *Uvod v modroslovje*, 1887, in psihologiji: *Dušeslovje*, 1889, nato pa še *Cvetje s polja modroslovskega*, 1898; Aleš Ušeničnik, profesor filozofije na Teološki fakulteti, je leta 1921 izdal *Uvod v filozofijo. Zv. 1, Spoznavno-kritični del*, še prej pa *Sociologijo* (1910). S področja filozofije in etike je tudi delo slovenskega filozofa Franca Vebra *Knjiga o Bogu* (1934).

V istem sklopu najdemo še druge knjige s področja gospodarstva, politike in krščanskega socializma: Janez Evangelist Krek je leta 1906 objavil *Narodno ekonomijo*; filozof France Veber je napisal delo *Nacionalizem in krščanstvo* (1938); politik, pravnik in krščanski socialist Andrej Gosar je napisal dela: *Za nov družabni red: sistem krščanskega socialnega aktivizma* (1933); *Za krščanski socializem: pomisleki in odgovori* (1923); in *Socialni nauk Cerkve* (1939); Angelik Tominec je prevedel okrožnico papeža Leona XIII. *Osnovna načela krščanskega socializma* (1931); Alojzij Odar okrožnico Leona XIII. *Immortale Dei o krščanski ureditvi držav* (1936); Aleš Ušeničnik pa okrožnico Pija XI. *Divini redemptoris o brezbožnem komunizmu* (1937).

V sklopih W in S najdemo še nekaj gimnazijskih beril: *Slovensko berilo za prvi gimnazijalni razred* (1850); Miklošičevo *Slovensko berilo za 5., 6., 7. in 8. gimnazijalni razred* (1853, 1854, 1858, 1865); Bleiweisovo *Slovensko berilo za 3. in 4. gimnazijalni razred* (1854, 1855); Sketovo *Slovensko berilo za peti in šesti razred srednjih šol* (1886); ter Košanovo *Latinsko čitanko* (1912). V popisu p. Severina najdemo tudi Slomškove učbenike za nedeljske šole: *Blaže ino nežica v nedeljski šoli* (1848); *Ponovilo potrebnih naukov za nedeljske šole na kmetih* (1854); in Majarjeva *Pravila kako izobraževati ilirsko narečje i u obče slavenski jezik* (1848).

Literarna dela²

Literarna dela v slovenskem jeziku zavzemajo v katalogu drugo mesto takoj za asketiko. V popisu p. Severina najprej opazimo številna pesniška dela znanih in danes že tudi pozabljenih slovenskih pesnikov. Med štajerskimi pesniki so zastopane Vrazove *Narodne pesni ilirske* (1839); Slomškova *Šola vesela lepega*

² Zaradi številčnosti slovenske prevodne literature v prvi polovici 20. stoletja in prostorske omejitve tega članka se v popisu osredotočam zgolj na slovenska izvirna dela.

petja za pridno šolsko mladino (1853); Lavrencij Herg je leta 1858 izdal *Venec cerkvenih pesmi nabran iz raznih bukvic slovenskih pesnikov*; Jože Iskrač - Frankolski je objavil epsko pesnitev *Veronika Deseniška* (1863); v popisu najdemo dve izdaji *Pesmarice* Radoslava Razlaga (1863, 1872); Boguš Goršič je izdal svoj slovensko-hrvaški pesniški prvenec v Zagrebu: *Potočnice mladosti* (1872); ob prevzemu uredništva Trstenjakove *Zore* je Janko Pajk v Mariboru izdal *Venček domačih cvetic* (1875); najdemo tudi tretjo izdajo Ahaclovih *Koroških in Štajerskih pesmi* (1855); Jožef Pajek je bil za Murkom že drugi, ki je izdal Volkmerjeve pesmi: *Leopold Volkmer, veseli pesnik Slovenskih gorc* (1885); Anton Brezovnik pa je leta 1887 izdal zbirko pesmi za mladino *Zvončeki*; frančiškani so brali tudi pesmi in zgodbe Schillerjevega nagrajenca Petra Skuhale (*Popevke*, 1907; *Povesti, črtice in nekatere pesmi*, 1910); omeniti je potrebno še hrvaško razpravo o pesništvu Štajerca in klasičnega filologa Luke Zime: *Nacrtna naše metrike narodne obzirom na stihove drugih naroda a osobito Slovenâ* (1879).

V frančiškanski knjižnici najdemo še naslednje znane slovenske pesnike 19. stoletja: prvo izdajo Prešernovih *Poezij* (1847); izdajo *Pesmi Franceta Preširna, s pésnikovo podobo, z njegovim životopisom in estetično-kritičnim uvodom* (1866), ki sta jo pripravila Josip Jurčič in Josip Stritar; nemške *Poesien* [1865, 1901]; in kasnejšo izdajo *Prešernove poezije* (1902). Nato najdemo Levstikove *Pesmi* (1854) in prvi zvezek *Zbranih spisov, Poezije I* (1891); Valjavčeve *Pesmi* (1855) in kasnejšo Levčevo izdajo (1900); Vilharjeve *Pesmi* (1860); epsko pesnitev Gregorja Kreka *Na sveti večer o polnoči* (1863); pesnitev Antona Umeka s psevdonomimom Okiški *Slovanska blagovestnika sveta Ciril in Metod* (1863); Vodnikove *Pesni* (1869), ki jih je uredil Levstik; *Razne dela pesniške in igrokazne Jovana Vesela-Koseskiga* (1870) ter *Raznim delom pesniškim in igrokaznim Jovana Vesela-Koseskiga dodatek* (1879); Stritarjeve *Zbrane spise* (1887); Cimpermanove *Pesmi* (1888); *Pesmi* slovenske pesnice Pavline Pajk, ki jih je izdala leta 1878; Gregorčičeve *Poezije* (1908); *Aškerčevo čitanko* (1920) ter *Balade in romance* (1921).

Na seznamu nato zasledimo Župančičevo *Čašo opojnosti* [1899, 1911] kot začetek slovenske moderne, sledijo *Samogovori* (1908), zbirka *Čez plan* (1911) in *V zarje Vidove* (1920). Danes skoraj pozabljeni katoliški pesnik, sopotnik slovenske moderne, je bil Alojzij Merhar (Silvin Sardenko), na seznamu pa najdemo štiri pesniške zbirke: *V mladem jutru* (1903), *Roma* (1906), *Dekliške pesmi* (1922) in *Daritev* [1927]. V tem obdobju omenjam še naslednje znane in manj znane pesnike: Anton Medved, *Poezije* [1905–1909]; Dragotin Kette, *Poezije* (1907); Pankracij Gregorc je napisal pesnitev o cerkvi sv. Venčeslava na Zg. Ložnici: *Sv. Venceslav, legenda v verzih* (1910); takrat znani pridigar Mihael Opeka je napisal pesniško delo *Rimski verzi* (1916); uršulinka m. Elizabeta Kremžar je napisala pesniški zbirki *Iz moje celice* (1916) in *Cvetje na*

poti življenja (1919). France Bevk je objavil mladinko pesniško delo *Malčki in palčki* (1921); Tone Seliškar *Trbovlje* (1923); Srečko Kosovel *Pesmi* (1927); Vital Vodušek *Pesmi* (1928); Leopold Turšič *Tiho veselje* (1928); Anton Boštele *Pesmi* (1929); tudi Anton Mohor je v Mariboru objavil *Zbirko pesmi* [1929].

Od slovenski pisateljev in dramatikov je Ferdo Kočevar leta 1859 objavil pripovedko *Mlinarjev Janez, slovenski junak ali Vplemitenje Teharčanov*; Janez Cigler, pisec prve slovenske povesti, je leta 1866 objavil delo *Kortonica, koroška dekllica*; Matija Prelog je objavil enodejanko *Črni Peter* (1866); na seznamu najdemo tudi kasnejšo izdajo Jurčičevega prvega romana *Deseti brat* (1911); Valentin Slemenik je napisal zgodovinsko delo *Križem sveta* (1877); Josip Sritar pa naslednja mladinska dela: *Pod lipo* (1895), *Jagode* (1899), *Zimski večeri* (1902) in *Lešniki* (1906). Pisatelj Fran Zbašnik - Malograjski je objavil povest *Za srečo!* (1901); Anton Medved pa tragedijo *Kacijanar* (1910). Kot mladinski pisatelj se je v tem času uveljavil Franc Ksaver Meško, na seznamu pa najdemo deli *Mladim srcem* (1911, 1912) in *Dve sliki* (1916). V tem obdobju omenjam še prozno delo z zgodovinsko tematiko Miroslava Malovrha *Pod novim orlom* (1914) in roman *Trojka* (1915) Frana Detele; na seznamu najdemo še slednjega *Zbrane spise* (1932–). Oton Župančič je objavil tragedijo *Veronika Deseniška* (1924); Ivan Pregelj kratka prozna dela *Božji mejniki* (1925) in *Oče, budi volja tvoja!* (1926), najdemo pa tudi njegove *Izbrane spise* [Zv. 5] (1930); Franc Jaklič je napisal zgodovinsko delo *Ob srebrnem studencu* (1927); Fran Detela *Vest in zakon* (1927); Fran Saleški Finžgar povest *Strici* (1927); Slavko Savinšek *Grče* (1929); Ivan Albreht pa je v Celju izdal delo *Junak* (1930). Najdemo še Levstikovo *Zbrano delo* [3: Pripovedni spisi] iz leta 1931, Erjavčevo *Zbrano delo* (1934–) ter Jakličeve *Izbrane spise* (1936). Ludvik Mrzel je izdal črtice *Luči ob cesti* (1932); Miran Jarc roman *Novo mesto* (1932); Bogomir Magajna *Graničarje* (1934); Miško Kranjec roman *Pesem ceste* (1934); France Bevk je napisal dela *Ljudje pod Osojnikom*, *Krivda* (1934), *Kresna noč*, *Vihar* (1935) in roman *Človek proti človeku* (1937); Narte Velikonja delo *Naš pes* (1936); in Jan Plestenjak *Bajtarje* (1937).

Slovnice in slovarji

Med slovniciami in slovarji pričakovano najdemo dela vzhodnoštajerskih piscev: Peter Dajnko je poskušal s svojo nemško pisano slovnico *Lehrbuch der Windischen Sprache* (1824) normirati vzhodnoštajerski knjižni jezik; tej slovnici sta na Štajerskem najprej sledili Murkovi dve izdaji, ki sta si že prizadevali za poenotenje slovenskega knjižnega jezika: *Theoretisch-praktische Slowenische Sprachlehre* (1832) in *Theoretisch-practische Grammatik der Slowenischen Sprache in Steiermark, Kärnten, Krain und dem illyrischen Küstenlande*

(1843); zadnja slovnica pred poenotenjem je Murščeva *Kratka slovenska slovnica za pervence* (1847). V frančiškanski knjižnici se skrivajo tudi dela enega največjih jezikoslovcev v Evropi v 19. stoletju, Frana Miklošiča. Miklošičevo najpomembnejše in najboljše delo je vsekakor *Primerjalna slovnica slovanskih jezikov*, v popisu p. Severina pa najdemo oblikoslovje stare cerkvene slovanščine z naslovom *Formenlehre der altslovenischen Sprache* (1854), slovar *Lexicon linguae slovenicae veteris dialecti* (1850) in berilo *Chrestomathia palaeoslovenica* (1854).

V drugi polovici 19. stoletja je vodilno vlogo pri pouku slovenskega jezika prevzel Anton Janežič; najprej je izdal *Slovensko slovnico s kratkim pregledom slovenskega slovstva ter z malim cirilskim in glagoliškim berilom za Slovence* (1854), v knjižnici najdemo še predelano izdajo v petem natisu: *Slovenska slovnica za domačo in šolsko rabo* (1876); ter Sketovo predelavo: *A. Janežičeva slovenska slovnica za srednje šole* (1894, 1911). Josip Šuman je izdal slovensko-starocerkevnoslovansko slovnico *Slovenska slovnica po Miklošičevi primerjalni* (1881), za rabo v šolah pa je kmalu za tem izdal še *Slovensko slovnico za srednje šole* (1884). V katalogu so tudi *Jezikoslovni spisi* (1916) frančiškana in jezikoslovca Stanislava Škrabca, kjer najdemo njegovo najbolj znano razpravo o glasoslovju slovenskega jezika: *O glasu in naglasu našega knjižnega jezika v izreki in pisavi*. Prelom v slovenskem jezikoslovju prve polovice 20. stoletja pa predstavlja Breznikova slovnica (1916), saj predstavlja približevanje sočasnemu slovenskemu govorjenemu jeziku. V katalogu najdemo še jezikoslovne razprave slovenskih jezikoslovcev: Matija Valjavec, *Novoslovenski komparativ prema staroslovenskomu glede na formacijo* (1876) in *Prinos k naglasu u (novo) slovenskom jeziku* (1878); Ivan Navratil, *Beitrag zum Studium des slavischen Zeitwortes aller Dialekte* (1856); Karel Štrekelj, *O Levčevem slovenskem pravopisu in njega kritikah* (1911).

Najstarejši dvojezični slovar v obravnavanem popisu je Gutsmanov *Deutsch-windisches Wörterbuch* (1789). Sledijo Janežičev *Popolni ročni slovar slovenskega in nemškega jezika* (1851) ter Hubadova predelava leta 1893; Cigaletov *Deutsch-slovenisches Wörterbuch* (1860) in *Znanstvena terminologija* (1880); Pleteršnikov *Slovensko-nemški slovar* (1894/95); ter še Doklerjev *Grško-slovenski* (1915) in Zavadilov *Češko-slovenski in Slovensko-češki slovar* (1909).

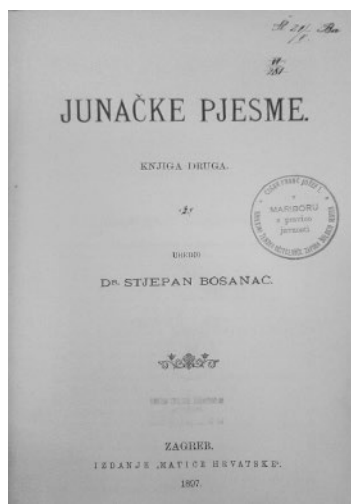
KNJIŽNICA ŽENSKEGA UČITELJIŠČA ŠOLSKIH SESTER

Šolske sestre so za pouk in vzgojo ženske mladine prav tako potrebovale svojo knjižnico. Knjižni katalog je dostopen v letnih šolskih poročilih šele od leta 1929 naprej. V šolskem letu 1939/40 je imela učiteljska knjižnica že 3411 knjig

in revij, dijaška knjižnica 2332, vadniška knjižnica pa 400, vendar lahko iz šolskih katalogov med letoma 1929 in 1940 razberemo le 276 naslovov slovenskih (183), hrvaških in srbskih (78) ter nemških (15) knjig in revij. Po nemški okupaciji Maribora 9. aprila 1941 so morale sestre nemudoma zapustiti učiteljišče in tam pustiti tudi celotni šolski arhiv, 1. maja pa so morale zapustiti tudi samostan in se odpraviti v Ljubljano, Italijo, Srbijo ali na Hrvaško (Kodrič in Palac 1986: 59). Po ustnih pričevanjih so knjige znosili na kup in jih sežgali, ljudje pa so jih nekaj vendarle uspeli rešiti. Tako lahko nekatere knjige učiteljišča danes prepoznamo po lastniških žigih: Zavod šolskih sester v Mariboru, Zasebno žensko učiteljišče šolskih sester s pravico javnosti v Mariboru, Jubilejno žensko učiteljišče zavoda šolskih sester in Dekliška organizacija Brstje, ki so hranjene v različnih slovenskih knjižnicah, npr. Teološki knjižnici v Mariboru, Slovenskem šolskem muzeju, Semeniški knjižnici, Škofijski knjižnici. V nadaljevanju bo posebej opozorjeno tudi na knjige, ki so jih šolske sestre same izdajale.

Slika 2: Matija Vrtovec, *Kmetijska kemija* (Teološka knjižnica Maribor)

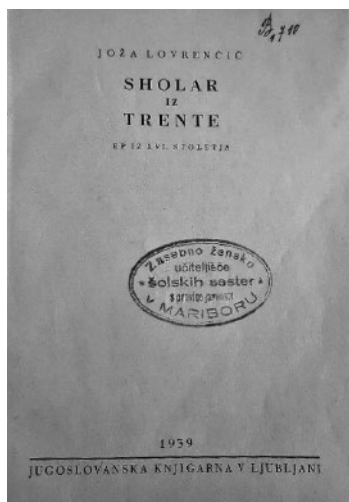
Slika 3: Stjepan Bosanac, *Junačke pjesme* (Slovenski šolski muzej)

Knjige, ki imajo lastniški žig Zavod šolskih sester v Mariboru, so verjetno prišle v njihovo knjižnico najprej: *Kmetijska kemija* Matije Vrtovca (1856) in šolski učbenik *Zemljepis za drugi in tretji razred srednjih šol* Janeza Jesenka (1883). Verjetno so vsaj za pouk slovenščine in verouka v drugi polovici 19. stoletja uporabljale slovenske učbenike, kot je to razvidno tudi iz šolskih poročil uršulinske ljudske in meščanske šole v Ljubljani: te so leta 1872 za pouk verouka in zgodovine Cerkve uporabljale učbenike Antona Lesarja: *Zgodbe svete katoliške cerkve* (1863), *Krščanski katoliški nauk* (1862) in *Liturgika* (1863), za pouk slovenščine pa Janežičevo *Slovensko slovnico* (1863) in *Cvetnik*

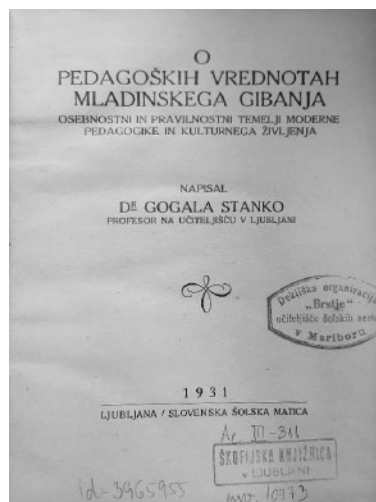
(1867). V mariborski gimnaziji so za pouk slovenščine uporabljali Janežičevo *Slovensko slovnico* in *Cvetnik* ter Bleiweisovo in Miklošičevo *Berilo*. Kasneje se je v slovenskih ljudskih šolah uporabljalo Praprotnikovo *Slovnico* (1869) in *Abeceknik*, Končnikovo *Slovnico in berilo* (1878, 1880, 1883), Razinger-Žumerjevo *Prvo slovnico in berilo* (1887), pojavljati pa se začnejo tudi slovenski učbeniki s področja naravoslovja, npr. Močnikova *Računica* (1871), Hubadov *Prirodopis* (1892), Senekovičevi *Osnovni nauki iz fizike in kemije* (1892) ter Erjavčeva in Tuškova dela o botaniki in zoologiji. Gotovo so katero od teh knjig pri pouku uporabljale tudi šolske sestre.

Naziv Jubilejno žensko učiteljske zavoda šolskih sester v Mariboru s pravico javnosti so dobile 28. novembra 1908 ob 60. obletnici vladanja cesarja Franca Jožefa I. Knjigi s tovrstnim lastniškim žigom sta naslednji: *Junačke Pjesme* (1897), ki jih je uredil Stjepan Bosanac in vsebujejo 72 pesmi o Marku Kraljeviću; ter katekizem *Jedro katoliškega nauka* Andreja Einspielerja (1873). Prva knjiga, ki jo hrani Slovenski šolski muzej, ima tudi lastniški žig Zavoda šolskih sester v Trstu, kar priča o tem, da so knjige sestre odnašale tudi s seboj.

Tretji lastniški žig Zasebno žensko učiteljske šolskih sester v Mariboru s pravico javnosti so sestre verjetno začele uporabljati že leta 1896 ali pa leta 1924. To so knjige npr.: Nedjeljko Dugonjić-Vrhovčić, *Kraljici Hrvata* (1912); Salih Ljubunčić, *Obuka u poznavanju prirode* (1929); Joža Lovrenčič, *Sholar iz Trente: ep iz XVI. stoletja* (1939); Alojzij Merhar [Silvin Sardenko], *Dekliške pesmi* (1922); Gabriel Majcen, *Kratka zgodovina Maribora* (1926); Tomáš Garrigue Masaryk, *Etika i alkoholizam* (1924).

Slika 4: Joža Lovrenčič, *Sholar iz Trente* (Semeniška knjižnica)

Slika 5: Stanko Gogala, *O pedagoških vrednotah mladinskega gibanja* (Škofijska knjižnica)

Četrty lastniški žig je pripadal literarnemu društvu Brstje, ki je delovalo na ženskem učiteljišču šolskih sester v Mariboru; to je knjiga Stanka Gogale z naslovom *O pedagoških vrednotah mladinskega gibanja: osebnostni in pravilnostni temelji moderne pedagogike in kulturnega življenja* (1931). V šolskem poročilu za leto 1933 lahko preberemo naslednje besede o društvu:

Literarni krožek »Brstje« sluzi poglobitvi študija. Min. prosvete mu je z odlokom S. n. br. 8882 z dne 25. aprila 1934 potrdilo nova pravila. Krožek šteje 25 članic. Nadzorna nastavnica je s. Milena Štih. Pri sestankih so predavali profesorji. Članice so čitale in medsebojno presojale svoje spise, seznanjale so se z deli naše in tuje literature. (Izvestje 1934: 18)

Da so na učiteljišču dobro skrbeli za literarno in nasploh umetniško vzgojo deklet, nam pričajo poročila o številnih dramskih uprizoritvah, deklamacijah in recitalih, npr. 27. decembra 1896 so za božičnico uprizorile igro benediktinca Roberta Weissenhoferja z naslovom *Deklica iz Ennsthala*; 24. junija 1897 so za god kanonika Mlakarja uprizorile gledališko igro *Fabijola*; 13. novembra 1900 je bila uprizoritev žive slike z deklamacijo *Sv. Stanislav v slavi*; 16. novembra 1904 so ob 50. obletnici razglasitve verske dogme o Marijinem brezmadežnem spočetju uprizorile *Življenje deviške božje Matere v slikah jezuita Bernarda Arensa*; 9. maja 1905 je bila ob obletnici smrti F. Schillerja uprizoritev iz *Marie Stuart* ter deklamacija *Pesmi o zvonu*; 22. oktobra 1905 na praznik sv. Mihaela je bila izvedena pesnitev jezuita p. Schnetka; 26. decembra 1905 so odigrale božično igro *Rožice za Dete Jezusa* M. J. Schwaigerja; 24. oktober 1907 so uprizorile izbrane slike iz oratorija Sveta Elizabeta F. Müllerja; 23. junij 1909 ob 700. obletnici ustanovitve prvega reda in za god komisarja Mlakarja pa še iz velikega oratorija *Frančišek* Edgarja Tina (Kronika matrne hiše šolskih sester v Maribor 2007).

Naj omenim, da je učiteljišče šolskih sester obiskovala tudi slovenska pisateljica Kristina Brenk (roj. Vrhovec),³ ki je v šolskem letu 1929/30 končala 4. letnik učiteljišča. Kar sedem let se je tam šolala in živela pri sestrah, saj je njena teta bila šolska sestra prav v mariborskem samostanu. S sošolkama Tinco Levec in Ivanko Jelen so izdale nekaj številok rokopisnega literarnega glasila, kjer je Kristina Brenk že pričela objavljati svoja prva prozna dela. Nanje je še posebej vplival njihov profesor verouka dr. Stanko Cajnkar, dramatik in pisatelj, Kristina pa je objavljala tudi v njegovem *Dejanju* (Žebovec 2006: 134).

Iz šolskih poročil med letoma 1929 in 1940 je razvidno, da so se v knjižnici učiteljišča šolskih sester nahajale knjige iz različnih založb in knjižnih zbirk, npr. Delavske založbe (Krekova knjižnica), Mohorjeve založbe (Slovenske večernice, Mohorjeva knjižnica), Jugoslovanske knjigarne (Ljudska knjižnica, Leposlovna knjižnica, Zbirka mladinskih spisov), Tiskarne sv. Cirila v

³ Za informacijo se zahvaljujem dr. Miklavžu Komelju.

Mariboru (Cirilova knjižnica), Matice hrvatske (Zlatni danci), Šolske matice (Priročna pedagoška knjižica) in Slovenske matice (Prevodi iz svetovne književnosti). V knjižnici najdemo tudi Zbrane spise in Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev, npr. I. Preglja, F. Finžgarja, I. Cankarja, J. Mencingerja, I. Tavčarja, Fr. Erjavca. Cirilova knjižnica je izhajala med letoma 1919 in 1940 ter je prinašala prevodna dela, npr. pustolovske in zgodovinske romane: Emma Orczy, *Mož v sivi suknji: roman iz Napoleonove dobe* (1929; zv. 32); Karl May, *Iz Bagdâda v Stambûl* (1930; zv. 39–42), prav tako tudi lokalna štajerska dela, ki sicer na seznamu knjig učiteljske in dijaške knjižnice niso razvidna, npr. Elza Lešnik, *Šumi, šumi Drava: črtice iz mariborske zgodovine, pravljice in pripovedke iz mariborske okolice in od drugod* (1925; zv. 13); Franjo Čiček, *Poštela na Pohorju: v zgodovinski in pripovedni obliki s slikami* (1938; zv. 133). Večina knjig iz Krekove knjižnice (1930–35) je v šolsko knjižnico prišla leta 1939; to so Miško Kranjec: *Predmestje* (1933; zv. 10); Mirko Javornik: *Črni breg* (1933; zv. 11); Upton Sinclair: *Dolarji* (1933; zv. 12; 13); Mirko Javornik: *Srečanja z nepoznanimi* (1934; zv. 14); I. Grahor, C. Kranjc, S. Vuk, B. Magajna, C. Kosmač: *Slovenske novele* (1935; zv. 16); Helena Haluška: *Lamotski župnik* (1935; zv. 17); Paul Keller: *Hagarin sin* (1935; zv. 18, 19).

Slika 6: Karl Fritsch, *Excursionsflora für Oesterreich* (Škofijska knjižnica)

Sestre so predvsem za lastne potrebe tudi same izdajale knjige ali pripravljale besedila zanje. Leta 1934 so vložile vlogo, da smejo mali Marijin oficij moliti v slovenskem jeziku. Rezultat odobrene prošnje je *Malo opravilo na čast*

blaženi Devici Mariji (1940). Izdale so tudi *Sveto vodilo z raznimi molitvami in pobožnostmi za šolske sestre III. reda sv. Frančiška Ser.* (1896); tipkopis *Obredi pri preobleki in sv. obljubah* (1926); in *Konstitucije šolskih sester III. reda sv. Frančiška v Mariboru* (1922). Da je bil zavod dvojezični, nas opominjata nemški in slovenski molitvenik, namenjena gojenkam: *Molitvenik za gojenke zavoda šolskih sester iz tretjega reda sv. Frančiška v Mariboru* (1900); *Gebetbuch für die Zöglinge der Lehr- und Erziehungsanstalt der Schulschwestern vom III. O. S. F. in Marburg* (1900) ter nemški lastniški žig Pr. Lehrerinnenbildungsanstalt der Schulschwestern mit dem Öffentlichkeitsrechte in Marburg, ki ga najdemo v knjigi profesorja botanike na dunajski univerzi dr. Karla Fritscha: *Excursionsflora für Oesterreich* (1897).⁴ Na koncu omenjam še potopis *Lurška Mati božja*, ki ga je Ivan Križanič izdal leta 1884, ko je njena podoba prišla iz Pariza v Maribor. Nekaj časa se je nahajala v samostanu šolskih sester, nato pa je bila 26. oktobra v slovesnem sprevedu prenesena v frančiškansko cerkev. Podobo so nosile deklice iz Marijine družbe, s cvetjem so jih spremljale gojenke Zavoda šolskih sester. Željo po natisu druge izdaje leta 1928 so izrazile mariborske deklinške organizacije.

ZAKLJUČEK

Knjižnica frančiškanskega samostana v Mariboru je do danes še precej neraziskana, večletno popisovanje in urejanje sedanje samostanske knjižnice gospe Maje Antič pa vzbuja upanje, da bo ta bolj dostopna zainteresirani znanstveni in tudi laični javnosti. Po drugi svetovni vojni, ko so v Maribor iz Gradca vračali knjige,⁵ so bile v pritličju mariborskega samostana tudi knjige brežiških frančiškanov, ki so danes hranjene pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah; morebitnih knjig mariborske kongregacije šolskih sester zaradi njihovega odhoda iz Maribora ni bilo mogoče vrniti, le peščico teh pa lahko danes najdemo v nekaterih slovenskih knjižnicah. Iz kataloga knjig mariborskega frančiškanskega samostana je razvidno, da so redno spremljali tudi sočasno slovensko knjižno in časnikarsko produkcijo, knjižnica pa vsebuje tudi starejše latinske in nemške knjige iz 16., 17. in 18. stoletja ter nekaj rokopisov, ki so jih patri potrebovali za svoje delo med ljudstvom; še posebej izstopajo asketska, pridigerska in ostala teološka dela, ki so jih potrebovali za pridiganje in spovedovanje, za pedagoško dejavnost so rabili različne učbenike, pa tudi strokovni priročniki so jim olajšali življenje in tudi delovanje med ljud-

⁴ Za informacijo o lastniškem žigu se zahvaljujem bibliotekarki in vodji Škofijske knjižnice Dragici Lovrić Anušić.

⁵ Vrnjene knjige so se zbirale na hodniku Pokrajinskega muzeja Maribor (Hartman 1978).

stvom. Knjižnica ženskega učiteljišča šolskih sester se ni bistveno razlikovala od tedanjih šolskih knjižnic.

LITERATURA

Matjaž ABROŽIČ, 2013: *Življenje in dejavnosti brežiških frančiškanov v 19. stoletju. S patri smo si bili dobri*. Krško: Zavod Neviodunum; Ljubljana: Brat Frančišek.

Catalogus localis et realis librorum bibliotheca fratrum minorum conventus Marburgensis. Frančiškanski samostan v Mariboru.

Nina DITMAJER, 2015: *Jezikovno-prevajalske značilnosti Javornikovih starozaveznih prevodov (1848–1854)*. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta.

Bruno HARTMAN, 1978: *Petinsedemdeset let Univerzitetne knjižnice Maribor. Univerzitetna knjižnica Maribor*. Maribor: Založba Obzorja.

Izvestje 1929–1939. Maribor: samozaložba.

Jahresbericht der Mädchen – Volksschule bei den Ursulinen zu Laibach, 1872.

Similjana KODRIČ in Natalija PALAC, 1986: *Šolske sestre svetega Frančiška Kristusa Kralja*. [Maribor]: Mariborska provinca šolskih sester; [Celovec]: Koroška provinca šolskih sester; [Trst]: Tržaška provinca šolskih sester.

Kronika frančiškanskega samostana. Frančiškanski samostan Maribor.

Kronika matrne hiše šolskih sester v Maribor, 2007. Ljubljana: Kongregacija šolskih sester sv. Frančiška Kristusa Kralja, Mariborska provinca.

Mirko LEŠNIK, 1964: *Zgodovina mariborskega učiteljišča od ustanovitve do konca prve svetovne vojne. 100 let učiteljišča v Mariboru*. Maribor: Odbor za proslavo stoletnice učiteljišča.

Programm des kais. kön. Gymnasiums in Marburg Veröffentlicht von der Direktion am Schlüsse des Studienjahres 1867.

Otmar VOSTNER, 1964: *Ob stoletnici frančiškanov v Mariboru*. Maribor: Frančiškanski samostan.

Marjeta ŽEBOVEC, 2006: *Slovenski književniki rojeni od leta 1900 do 1919*. Ljubljana: Karantanija.

THE FRANCISCAN LIBRARY AND THE LIBRARY OF THE SCHOOL SISTERS IN MARIBOR

Summary

The catalogue from the Franciscan Library in Maribor comprises 25 thematic areas of mostly German and Latin books in the fields of dogmatic, moral and pastoral theology, secular and church history, catechetical, asceticism, sermons, writings of church fathers, scriptures, biographies of saints, philosophy, literature, linguistics and natural sciences. Researching the catalogue, I particularly focused on Slovene works, catalogued by Brother

Severin. Among books on asceticism we find 180 Slovene works; further on there are 173 literary works, 57 professional handbooks, 53 Slovene sermons, and 52 biographies of saints. Prayer books stand out among the books on asceticism. The Marian prayer books were frequent in this period; school textbooks and professional handbooks stand out among school books and science books, and poetry is well represented among literary works. Biographies represent popular saints of that time; there are more recent Slovene editions from the 19th and 20th century among the scriptures; various works by Bishop Anton Martin Slomšek are strongly represented. The book catalogue of the School Sisters shows that in the school year 1939/40 the teachers' library had 3,411 books and magazines, the students' library 2,332, and an elementary school library 400 items. Rare books of the Women's College of Education of the School Sisters can today be identified by different ownership stamps in some Slovene libraries in Maribor and Ljubljana. The article also describes books published by the School Sisters themselves.

DIE FRANZISKANER-BIBLIOTHEK UND DIE BIBLIOTHEK DER SCHULSCHWESTERN IN MARIBOR/MARBURG

Zusammenfassung

Der Katalog der Franziskaner-Bibliothek in Maribor/Marburg umfasst 25 Themenbereiche von Büchern meistens auf Deutsch und Latein, und zwar aus den Bereichen der dogmatischen und pastoralen Theologie, Moralthologie, weltlichen und kirchlichen Geschichte, Katechetik, Asketik, Predigttradition, Schriften der kirchlichen Väter, Biografien von Heiligen, Philosophie, Literatur, Linguistik und Naturwissenschaften. Im Katalog konzentrierte ich mich vor allem auf slowenische Werke, die Bruder Severin noch vor der deutschen Okkupation im Katalog aufnahm. Unter den Werken über die Asketik findet man 180 slowenische Werke, es folgen 173 literarische Werke, 57 Fachhandbücher, 53 Predigtbücher in slowenischer Sprache und 52 Biografien von Heiligen. Dabei ragen Gebetbücher heraus, sehr häufig waren Mariengebete. Bei den Schulbüchern und Fachhandbüchern sind die Schullesebücher und naturhistorische Werke am häufigsten, bei den literarischen Werken findet man sehr viel Poesie. Unter den Biografien sind Biografien von damals beliebten Heiligen zu finden und bei den Bibeln die neueren slowenischen Ausgaben aus dem 19. und 20. Jahrhundert; es gibt auch viele Werke von Bischof Anton Martin Slomšek. Aus dem Bücherkatalog der Lehrbildungsanstalt der Schulschwester ist ersichtlich, dass die Lehrerbibliothek im Schuljahr 1939/40 3.411 Bücher und Periodika umfasste, die Schülerbibliothek 2.332 und die Übungsbibliothek 400 Einheiten. Heute kann man seltene Bücher aus der Lehrbildungsanstalt nach dem Eigentumsstempel noch in einigen slowenischen Bibliotheken in Maribor/Marburg und Ljubljana/Laibach finden. Im Artikel werden auch Bücher vorgestellt, die die Schulschwester selbst herausgaben.